

Bog anmeldelse.

Max Prager: Die Währungsfrage in den Vereinigten Staaten v. Nordamerika. Stuttgart, Cotta. 1897. (476 S.)

Blandt de mange Bøger, der i de sidste Aaringer ere skrevne om Møntstriden, indtager ovennævnte en absolut Førsterangsplads. I et for en Tysker usædvanlig klart og flydende Sprog fortæller Forfatteren de Forenede Staters Mønt- eller rettere sagt Pengehistorie, fortæller om de forskellige Tidens Kampe for og imod de forskellige Arter af billige Penge (Banknoternes Historie er dog kun lige strejft), fortæller saa levende og med en saadan Kunst, at man helt glemmer, man har med »eine wirtschaftsgeschichtliche Studie« at gøre, og fortæller dog med en saadan Viden og med en saadan Oversigt over de mange forskellige Forhold, der i Amerika øve Indflydelse paa Møntspørgsmaalet, at man trods den ringe Anstrængelse, det volder En at læse Bogen, høster et særdeles stort Udbytte deraf.

Overordentligt interessant skildrer Forfatteren saaledes de forskellige Faser, som Pengespørgsmaalet — man kan af let forstaaelige Grunde ikke bruge Ordet: Møntspørgsmaalet — har gennemgaaet i Amerika. Sikkert i god Overensstemmelse med Virkeligheden er

Bog anmeldelse.

Max Prager: Die Währungsfrage in den Vereinigten Staaten v. Nordamerika. Stuttgart, Cotta. 1897. (476 S.)

Blandt de mange Bøger, der i de sidste Aaringer ere skrevne om Møntstriden, indtager ovennævnte en absolut Førsterangsplads. I et for en Tysker usædvanlig klart og flydende Sprog fortæller Forfatteren de Forenede Staters Mønt- eller rettere sagt Pengehistorie, fortæller om de forskellige Tidens Kampe for og imod de forskellige Arter af billige Penge (Banknoternes Historie er dog kun lige strejft), fortæller saa levende og med en saadan Kunst, at man helt glemmer, man har med »eine wirtschaftsgeschichtliche Studie« at gøre, og fortæller dog med en saadan Viden og med en saadan Oversigt over de mange forskellige Forhold, der i Amerika øve Indflydelse paa Møntspørgsmaalet, at man trods den ringe Anstrængelse, det volder En at læse Bogen, høster et særdeles stort Udbytte deraf.

Overordentligt interessant skildrer Forfatteren saaledes de forskellige Faser, som Pengespørgsmaalet — man kan af let forstaaelige Grunde ikke bruge Ordet: Møntspørgsmaalet — har gennemgaaet i Amerika. Sikkert i god Overensstemmelse med Virkeligheden er

i Bogen den rent theoretiske Strid trængt i Baggrunden. Som for Amerikanerne selv, saaledes træder ogsaa for Forfatteren Spørgsmaalet om den rette Ordning af Pengeforholdene frem som et rent praktisk. Det er Praktikerne, ikke Theoretikerne, Politikerne, ikke Videnskabsmændene, der give Tonen an og lede Kampen, og det er private Interesser, ikke Trangen til Sandhed, der holder Striden i Live og afgiver Motiver for de Kæmpende. Derfor skifter Striden Karakter, antager Spørgsmaalet andre Former, og indtræder der de mærkeligste Forandringer i de Kæmpendes Holdning, alt eftersom Forholdene i den faktiske Verden forandres. Fra at være en Kamp mellem Skyldnere og Ikke-Skyldnere — saaledes skildrer Forfatteren nærmest Striden mellem Inflationisterne og sound-money-Mændene, bliver Striden om Møntfoden en Kamp mellem Sølvproducenter og andre Borgere, antager dernæst Karakteren af en politisk Partisag og ender med at blive en politisk-national Sag i den Forstand, at den truer med at spalte Unionen i to store Dele — ikke som før i en sydlig og en nordlig, men i en østlig og en vestlig — mellem hvilke Modsætningerne ere lige saa skarpe og lige saa farlige for Unionens Bestaaen, som de tidligere vare mellem Nord- og Sydstaterne. Først under disse Omstændigheder, efter en vældig Agitation, og efter at begge de gamle Partier ere sprængte paa Spørgsmaalet: Sølv eller Guld, lykkes det at forene patriotiske og sandhedskærlige Mænd fra begge politiske Lejre til fælles Optræden mod den truende Fare og, i alt Fald foreløbig, at afværge den.

Forfatteren begynder med en Skildring af Penge-
nøden i de engelsk-amerikanske Kolonier og de mærke-

lige Omsætningsforhold, den skabte, og skildrer dernæst Tilblivelsen af den første amerikanske Møntlov, hvis væsentligste Bestemmelser han aftrykker for senere med dem som Baggrund at kunne karakterisere Kampen for »the dollars of our fathers«. Dernæst følger Skildringen af Pengeforvirringen i den første Halvdel af dette Aarhundrede: Kampen mellem Sedlerne og Metallet, mellem Sølv og Guld, mellem amerikanske og fremmede: mexikanske, spanske og engelske, Mønter. Der gøres rede for, hvorledes og under hvilke Omstændigheder de forskellige, kendte Møntlove blive til, for Motiverne til dem og Virkningerne af dem. »Bankkrigen« berøres, og Kriserne omtales. Skildringen føres i denne Bogens første Del op til 1873 og slutter med en interessant og morsom Fremstilling af Kampen mod Loven om Indførelsen af Guldmøntfoden: »Forbrydelsen af 1873« — en Kamp, der ganske vist først brød ud 3 Aar efter at »Forbrydelsen« var begaaet, men som førtes med saa meget desto større Styrke, og i hvilken Inflationister og Sølvvenner finde hinanden og lægge hele deres brutale Kraft og rige Opfindsomhed i Valget af Midler for Dagen. Blandt andet beskyldte man Lovens Venner for at være bestukne med engelske Penge, en Beskyldning, der iøvrigt stadig — lidt varieret — gaar igen, hver Gang der skal siges noget rigtigt ondt om Sølvets Modstandere. Og det er i høj Grad betegnende for Sølvvennernes Sandhedskærlighed og Viden, at den Mand, der ikke alene skulde have overbragt Stikpengene, men endogsaa stillet adskillige af de Forslag, som senere fandt Optagelse i Loven, var — Ernst Seyd. At Seyd var Bimetalist, ovenikøbet en meget bekendt Bimetalist, at han i et

Brev til Mr. Hooper netop indstændigt havde fraraadet Sølvets Demonetisering, og at det til Overflod af hans egen Søn godtgjordes, at han ikke havde været i de Forenede Stater siden 1856, var et Uheld, som Sølvvennerne tog sig overordentlig let.

Medens Forfatteren i denne Bogens første Del har skildret Bevægelsen — den legale saavel som den naturlig-økonomiske — henimod Guldmøntfoden, gør han i anden Del: »Die Papierwährung und die Reaktion gegen die Einführung der reinen Goldwährung, Inflationismus, Silberwegung und die Blandbill« udførligt Rede for de Strømninger, som ere oppe dels under den nysnævnte Bevægelse, dels efter at den i 1873 har naaet sit Maal. Han begynder med at nævne Lovene om Udstedelsen af Papirspenge i Begyndelsen af 60'erne og skildrer Virkningerne heraf. Disse var for Mønternes Vedkommende en fuldstændig Fortrængen selv af de mindste iblandt dem — Sølvskillemønterne; og Mangelen heraf blev saa stor, at man maatte tage sin Tilflugt dels til selvgjorte Pengemidler, de saakaldte »Skinnebepsplastre«, dels til Frimærker, hvoraf der allerede i Aaret 1862 cirkulerede for et Beløb af over 20 Millioner Dollars. Brugen af de sidste blev endog saa sanktioneret af Lovgivningsmagten, idet en Lov af 17. Juli 1862 tillagde visse Frimærker Egenskab af lovligt Betalingsmiddel for Beløb af indtil 5 Dollars. — Derefter følger en livfuld Skildring af Inflationistbevægelsen i 60'erne og 70'erne, i hvilken særlig H. C. Carey tog ivrigt Del, og hvorunder selv Arbejderne stillede sig i Række med dem, der kæmpede for »billige Penge«, og høje Priser. (»The National Labour Union« førte endog saa som Devise paa sit Banner Ordene

»vor Gud, vort Fædreland, vore Papirpenge«). Bevægelsen bredte sig videre og videre; og jo mere Regeringen bestræbte sig for at bringe Orden i Pengevæsenet ved at inddrage »the greenbacks«, desto vildere blev Kampen — indtil den pludselig stilner af, dør bort som ved et Trylleslag — for at afløses af en ny, ikke mindre hidsig Kamp for »the dollars of our fathers«. Det var Opdagelsen af, at Sølvpenge, saaledes som Sagerne da stode, vilde blive endnu billigere end Papirpenge, der medførte dette Omslag. I 1876 stod en Papirdollar i 88,7 cents og en Dollar i Sølv kun i 83, og Følgen var, at de — deriblandt først og fremmest Carey — der havde været de ivrigste til at bekæmpe Papirpengenes Indløselighed, saa længe den skulde finde Sted i Guld, nu, da den med Fordel kunde ske i Sølv, blev dens ivrigste Forkæmpere. Deres Kærlighed til Sølvet giver sig undertiden de mest barokke Udtryk: »Sølv er ved Siden af Guld af Gud bestemt til at være Menneskehedens Møntmetal og har ogsaa lige fra Abrahams Dage til den 12. Febr. 1873 udfyldt denne Funktion«. Og man generer sig ikke for at appellere til den sociale og politiske Utilfredshed: Sølv er de Fattiges, Guld de Riges Penge. Sølv er Republikernes, Guld Kongernes og Tyranneres Penge« o. s. fr.

Kampen endte som bekendt med en Indrømmelse til Sølvvennerne: Blandbillen af 1878. Den Indflydelse, eller maaske rettere: den Mangel paa Indflydelse, som denne Lov har haft, bliver saa Genstand for Omtale i et nyt Kapitel, hvori Forfatteren tillige belyser Ud- og Indførslen af ædle Metaller i Tidsrummet nærmest efter Loven, samt den Indflydelse, som den bimetallistiske

Bevægelse i Europa øvede paa Forholdene i de Forenede Stater.

I Bogens tredie og vigtigste Del: »Die Shermanbill und der gegenwärtige Stand der Währungsfrage in den Vereinigten Staaten« viser Forfatteren, hvorledes Landmænd, Arbejdere, Sølvproducenter og Inflationister for Alvor finde hverandre i Raabet om flere Penge. Atter og atter bestormes Kongressen af Sølvvennerne. Det ene Forslag om fri Sølvudmøntning forelægges efter det andet, og Talernes Flom er uhyre. I Juni 1890 forkastes et nyt Forslag om det samme med kun 15 Stemmers Majoritet. Dette gav de ledende Mænd Forstaaelsen af, at der maatte gøres noget. Der ned-sattes en Konferencekomite, hvori Senatet repræsenteredes af John Sherman og P. Jones, Repræsentanternes Hus af E. H. Conger og J. H. Walker. Resultatet af dens Overvejelser var et Kompromisforslag — Shermanbillen. Angaaende Debatten om denne skriver Forfatteren: »De Deputerede fra Landbrugsstaterne beklagede sig bittert over Sølvinteressenternes Troskabsbrud: for dem havde det kun været om deres Barrer at gøre. Disse derimod bestrede, at deres Formaal med Loven i første Linje skulde have været en Stigning i Sølvprisen, og forsikrede, at det for dem først og fremmest gjaldt at skaffe billige Penge. Demokraterne lagde Ansvar for Sølvets Demonetisering over paa Republikanerne og erklærede sig uskyldige i »Mordet paa Sølvet«, der efter deres Paastand allerede en Gang før (!) — for 17 Aar siden — snigmorderisk var bleven dræbt (!) af den samme Mand (∴ Johan Sherman: »dieselbe feine, italienische Hand«). Mr. Williams profeterede Gennemførelsen af den frie Sølv-

prægning ved en demokratisk Majoritet, der vilde rekrutere sig »fra Kansas, Iowa og andre af Vestens Stater«; »Folket har studeret dette Spørgsmaal«, udbrød han, »det forstaar noget*) deraf og vil fordømme denne Lov, som i Virkeligheden demonetiserer Sølv. Obligationsejerne skulle lære, at Sølv giver lige saa gode Penge som Guldet«.

Bland udtaler blandt meget andet: »Den hele Lov har til Formaal at forhale den frie Sølvudmøntning. Den hele Lov er i Favør af Guldmøntfoden. Den hele Lov er et Mord paa Sølv«.

Men det forunderligste af det hele er, at selve Sherman er imod Loven. I sine Memoirer skriver han saaledes (efter først at have udtalt, at han kun har ringe Andel i Forslagets Affattelse): »Noget maatte der ske for at forhindre, at man kom tilbage til den frie Sølvudmøntning, og den Forholdsregel, til hvilken man greb, var den bedste, der kunde opstilles. Jeg har stemt for den; men den Dag, da den blev Lov,

*) At Forstaaelsen dog ikke har været generende dyb, viser Indholdet af en Note, som Forfatteren senere har under sin Fremstilling af Kampen før Præsidentvalget 1896. Det hedder heri: »Horace White — — fortæller, at følgende Anskuelse om Betydningen af »16:1« fandt Udbredelse i den lavere Befolkning: Regeringen er forpligtet til, saa ofte den præger en Dollar i Guld, at præge 16 i Sølv. 16 Sølvdollars skulle være af lige Værdi med 1 Gulddollar. Regeringen skal for hver Person præge 16 Dollars, 3: 16 Dollars per capita. Regeringen skal give enhver 16 Dollars. I en Avis i Alabama offentliggjorde en Mand et Brev, hvorefter der vilde tilfalde ham 80 Dollars, da hans Familie bestod af 5 Personer«. Rekorden satte dog Negrene i Nordkarolina, det hedder nemlig videre: »De Sorte i Nordkarolina troede til Dels, at enhver Sort skulde have 1, enhver Hvid 16 Dollars, og erklærede sig som Følge af denne Uretfærdighed imod Bryan.

var jeg beredt til at kalde den tilbage, hvis en Tilbagekaldelse havde været mulig, uden at en absolut »freesilverbill« var bleven sat i dens Sted«.

Overfor disse Udtalelser bliver det rigtignok fra demokratisk Side paastaaet, at Billen kun blev fremsat for at befri en republikansk Præsident for den Nødvendighed at afgive sit Veto mod en freesilverbill — og hertil synes Forfatteren at slutte sig, naar han senere i sin Dom over Loven udtaler, at den tjente et politisk, ikke et økonomisk Formaal.

I et følgende Kapitel, om Shermanbillens Virkninger, skildrer Forfatteren Regeringens stadige og fortvivlede Kamp for under den vedvarende Guldudførsel at opretholde sin Guldreserve og dermed et nogenlunde sikkert Pengevæsen; og han kommer ind paa en Kritik af hele det amerikanske Pengesystem, der lader en Statskasse optræde som Seddelbank med alle en saadans Forpligtelser, uden at give den en eneste af de Beføjelser, der ellers kan være en Bank indrømmet. Han viser Systemets Mangel paa Elasticitet, og hvorledes denne bevirker, at al Guldcirkulation standser, saa snart der er Fare paa Færde, hvad der naturligvis kun øger Faren. Interessantest bliver han, hvor han skildrer den Kamp, der gaar forud for et Præsidentvalg, og den Indflydelse, som Møntspørgsmaalet øver under en saadan Valgkampagne; og dette gælder da navnlig hans Skildring af Valgkampagnen 1896.

Hvor stor Fristelsen end er til at gengive Forfatterens Fremstilling her, maa dette dog af Hensyn til Pladsen opgives. Det turde være nok at minde om, at det var den nævnte Kampagne, der endte med en

Sprængning af de to gamle politiske Partier, efter at Republikanerne nemlig havde erklæret sig for Guldmøntfoden og Demokraterne for Dobbeltmøntfoden, hvad der foranledigede, at en stor Del Misfornøjede traadte ud paa begge Sider — og at den konstaterede Tilstedeværelsen af en betydelig og skæbnesvanger Uoverensstemmelse mellem Østens og Vestens Stater, en Uoverensstemmelse, der stærkt truede med at hidføre en Sprængning af selve Unionen.

Saa vidt Forfatteren. — Til Slutning blot en fornyet anbefaling af hans Bog. For Alle, der interesserer sig for Møntspørgsmaalet, vil den have betydelig Værdi. Hvad specielt de amerikanske Pengeforhold angaar, vil den i fortrinlig Grad kunne benyttes som Haandbog. Men dens Værd er ikke maalt hermed. Den naar i Virkeligheden langt videre. Den opruller for Læseren et ejendommeligt, stort og broget Billede — et Billede af et Folk, hvis Ungdom gør det altfor sangvinsk i dets Stræben, altfor uforsigtigt i dets Experimenter, altfor hensynsløst i dets Kamp og til et altfor let Bytte for dem, der forstaa at bilde det ind, at Opfyldelsen af deres Ønsker er ensbetydende med Opnaaelsen af dets Lykke — et Folk, der derfor paa Møntsagens Omraade sandsynligvis endnu vil berede Verden adskillige Overraskelser, inden det faar høstet den Erfaring, der er det bedste Værn mod at blive ført bag Lyset af samvittighedsløse Spekulanter.

H. L. Bisgaard.
